

Судоустрій; прокуратура та адвокатура

УДК 343.13

Шемчук Віктор Вікторович

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії права, конституційного та приватного права
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Shemchuk Viktor

*Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Theory of Law, Constitutional and Private Law
Lviv State University of Internal Affairs*

ORCID: 0000-0001-7969-6589

**ПРОФЕСІЙНА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ПРОКУРОРА:
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ ПОЛІТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ
ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ
PROFESSIONAL LEGAL AWARENESS OF THE PROSECUTOR:
OBSERVANCE OF THE PRINCIPLES OF POLITICAL
NEUTRALITY AND CHARITY**

Анотація. Стаття присвячена питанням діяльності органів прокуратури – формуванню професійної правосвідомості прокурорських працівників. Наголошено, що особливий правовий статус системи прокуратури зумовлений насамперед її цілями, спрямованими на забезпечення верховенства закону, єдності та зміцнення законності, захисту прав і свобод людини та громадянина, а також охоронюваних законом інтересів суспільства і держави. Це своєю чергою детермінує високі вимоги до працівників прокуратури та закономірно накладає на них підвищений рівень відповідальності за свої дії. Зауважено, що зовнішній тиск на прокурора безпосередньо виявляється в принципі політичної

нейтральності, передбаченому чинним Законом «Про прокуратуру», згідно з яким прокурори зобов'язані при виконанні своїх службових повноважень дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації в будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати своїх службових повноважень в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків. Це один із принципів етичної діяльності прокурора, який передбачено ст. 4 та деталізовано у ст. 8 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів.

В статті розглянуто інституційні принципи незалежності, об'єктивності, конфіденційності, звітності та поваги до прав людини у діяльності прокурора. Акцентовано на тому, що неухильне дотримання цих основних засад є запорукою справедливого судового розгляду, неодмінною умовою авторитету та престижу посади прокурора. Саме принципи діяльності прокурорів сприяють виконанню принципу поваги до прав людини загалом, що сприяє реалізації побудови України як незалежної, правової держави. Окрім того, у статті порушено питання про професійну етику та поведінку прокурорів. Розглянуто переваги і недоліки професії прокурора. Виокремлено проблеми, без розв'язання яких неможлива реформа судочинства загалом. Відтак запропоновано варіанти розв'язання цих проблем.

Ключові слова: прокуратура, прокурор, органи державної влади, професійна етика, етичний кодекс, правосвідомість, професійна діяльність, політична нейтральність, добросовісність.

Summary. The article is devoted to issues of activities of prosecutor's offices - formation of professional legal awareness of prosecutor's employees. It is emphasized that the special legal status of the prosecutor's office system is determined primarily by its goals aimed at ensuring the rule of law, unity and strengthening of legality, protection of human and citizen rights and freedoms,

as well as legally protected interests of society and the state. This, in turn, determines high requirements for prosecutor's office employees and logically imposes on them a higher level of responsibility for their actions.

It is noted that the external pressure on the prosecutor is directly manifested in the principle of political neutrality provided for by the current Law "On the Prosecutor's Office", according to which prosecutors are obliged to observe political neutrality in the performance of their official powers, to avoid demonstrating their own political beliefs or views in any way, not to use their official powers in the interests of political parties or their branches or individual politicians.

The institutional principles of independence, objectivity, confidentiality, reporting and respect for human rights in the activities of the prosecutor were considered. It is emphasized that strict adherence to these basic principles is a guarantee of a fair trial, an indispensable condition for the authority and prestige of the position of the prosecutor. It is the principles of the activities of prosecutors that contribute to the implementation of the principle of respect for human rights in general, which contributes to the realization of the construction of Ukraine as an independent, legal state. In addition, the article raised the issue of professional ethics and behavior of prosecutors. Advantages and disadvantages of the prosecutor's profession are considered. Problems are singled out, without the solution of which the reform of the judiciary in general is impossible. Therefore, options for solving these problems are proposed.

Key words: prosecutor's office, prosecutor, state authorities, professional ethics, code of ethics, legal awareness, professional activity, political neutrality, integrity.

Постановка проблеми. Прокуратура України – один із найважливіших державних інститутів у нашій державі. Особливий правовий статус системи прокуратури зумовлений насамперед її цілями,

спрямованими на забезпечення верховенства закону, єдності та зміцнення законності, захисту прав і свобод людини та громадянина, а також охоронюваних законом інтересів суспільства і держави. Це в свою чергу детермінує високі вимоги до працівників прокуратури та закономірно накладає на них підвищений рівень відповідальності за свої дії.

Прокурор у своїй діяльності керується і нормами чинного законодавства, і міжнародними стандартами діяльності прокуратури. Так, у Рекомендації Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи наголошується на необхідності сприяти визначенню спільних для членів Ради Європи принципів діяльності прокурорів [1]. Рекомендація визначає принципи діяльності прокуратури, зокрема й ті, що закріплені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2]. Брюссельська декларація передбачає, що прокуратура повинна апелювати до принципу верховенства права, враховувати принципи презумпції невинуватості та права на захист [3]. У Віденській декларації відзначається особливо важлива роль органів прокуратури для всебічної та недискримінаційної реалізації прав людини як невід'ємного елемента процесів демократії та сталого розвитку [4].

Варті уваги також задекларовані Конференцією генеральних прокурорів Європи (2008 р.) позиції стосовно того, що необхідно забезпечувати діяльність прокурорів так, щоб ця діяльність здійснювалася від імені суспільства, у публічних інтересах задля забезпечення виконання законів з повагою до прав людини та її основних свобод, у рамках повноважень, наданих законом, з дотриманням принципу розподілу влади і свободи від втручання у діяльність органів прокуратури, при цьому її дії не повинні порушувати принцип обов'язковості судових рішень [5].

Виконуючи свої професійні функції, прокурори керуються тими ж інституційними принципами незалежності, об'єктивності, конфіденційності, звітності та поваги до прав людини, як й інші органи

державної влади. Неухильне дотримання цих основних засад є запорукою справедливого судового розгляду, неодмінною умовою авторитету та престижу посади прокурора. Саме принципи діяльності прокурорів сприяють виконанню принципу поваги до прав людини загалом, що є запорукою побудови України як незалежної, правової держави.

Ступінь розробленості проблеми. Питанням статусу прокуратури, її функцій та місця в системі державної влади присвятили свої роботи такі вчені, як Ю. М. Грошевий, В. В. Долежан, В. С. Зеленецький, П. М. Каркач, М. В. Косюта, О. Р. Михайленко, Н. І. Мичко, М. В. Руденко та ін. Але новий Кримінальний процесуальний кодекс України та зміни, внесені ним до вітчизняного законодавства, вимагають подальшого вивчення трансформацій статусу прокурора. Принципи діяльності органів прокуратури досліджували у своїх працях такі вітчизняні учені: Р.І. Благута, І. І. Когутич, А. В. Косюта, В. В. Луцик, В. Малюга, О. Р. Михайленко, В. Т. Нор, С. Подкопаєв, Є. М. Попович та ін.

Мета наукового дослідження – здійснити аналіз позитивного іміджу прокурора крізь призму принципів політичної нейтральності та добросовісності задля формування моделі діяльності прокурора, орієнтованої на захист прав людини.

Викладення основного матеріалу. П. М. Рабінович стверджує, що правосвідомість – це система понять, поглядів, уявлень і почуттів щодо чинного або бажаного юридичного права, а також діяльності, пов'язаної з правом [6, с. 79–80]. Водночас наведемо найпоширеніше визначення правосвідомості: «правосвідомість – це одна з форм суспільної свідомості, що відображає суспільні відносини, які регулюють або мають бути врегульовані нормами права, зміст і розвиток яких обумовлюється умовами існування суспільства» [7].

А втім, у теорії права ще й досі не склалося єдиного розуміння правосвідомості прокурорських працівників як самостійного підвиду

професійної правосвідомості, що ускладнює вироблення конкретних рекомендацій щодо удосконалення механізму захисту прав людини.

Дослідники одностайні в думці, що функціональна діяльність органів прокуратури, яка пов'язана з використанням власних, визначених законом компетенції та правових засобів, притаманних певним функціям (видам діяльності), сприяє гарантуванню та реалізації охоронюваних на конституційному рівні прав, свобод і законних інтересів. Тож прокурорська діяльність набуває ознак самостійного, специфічного виду юридичної діяльності, яка спрямована на забезпечення верховенства права та правопорядку в усіх сферах життєдіяльності суспільства, здійснюється спеціально визначеними в законі суб'єктами – прокурорами, репрезентує і має за мету захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [8, с. 12]. Отже, професійна правосвідомість прокурора найчастіше характеризується як сукупність правових ідей, почуттів, переконань, оцінок, що виражають ставлення членів прокурорської спільноти до права, поведінки людей у сфері правового регулювання.

Повна характеристика професійної правосвідомості прокурора неможлива без аналізу його структури, що збігається значною мірою із загальною структурою правосвідомості, але досить специфічної (якраз через особливий суб'єкт – носія цього права). Річ у тому, що професійна правосвідомість прокурора як різновид юридичної правосвідомості взагалі перестала бути звичайним у традиційному розумінні. Прокурор не може трактувати право, керуючись, наприклад, «незрозумілими» уявленнями про нього. Непрофесійне ставлення прокурора до права – не буденна правосвідомість, а деформація. І тут повністю погоджуємося із вченими, які виділяють, окрім звичайного рівня правосвідомості, ще й практичний (професійний) рівень.

Професійну свідомість юристів певною мірою можна назвати повсякденною, але вона безпосередньо впливає на їхню професійну

діяльність. Особистість, як носій повсякденної свідомості, завдяки їй орієнтується в навколишній реальності, але не має глибокого уявлення про сутність цієї реальності. Через практичну свідомість вона входить у цю реальність [9, с. 18]. Така свідомість, на відміну від повсякденної, оснований на конкретному правовому досвіді, і особистому, і груповому (суспільному). У її основі лежать конкретні, чіткі моделі діяльності (моделі поведінки). У правовій сфері вона є результатом взаємодії особистості та публічних владних структур. Оскільки юристи-практики (зокрема прокурори) в процесі своєї діяльності формують, розвивають свої знання і навички, то їхня правосвідомість, безумовно, є практичною (професійною).

Зауважимо, що в сучасних умовах зростають вимоги до рівня професійної правосвідомості юристів [10], зокрема прокурорських працівників, покликаних забезпечувати дотримання та захист прав громадян. Від рівня їхньої професійної правосвідомості безпосередньо залежать нормотворчий та правозастосовний юридичні процеси в державі, що визначає їх особливу роль у юридичній практиці загалом. Прокурор у своїй професійній діяльності взаємодіє з адвокатурою, судом, слідчими органами – це специфіка його роботи, що впливає на його професійну психологію [11].

Як слушно наголошують дослідники проблематики правової свідомості, «шлях від права до дії в межах права має таку форму: право – правосвідомість – правова ідеологія – правова психологія – дія. Для того, щоб право реально діяло, необхідно розробити програму правової освіти, завдяки якій будуть культивуватися правові знання і позитивні правові відчуття як у населення, так і у представників влади, що сформує в них внутрішню мотивацію діяти правомірно на благо суспільства» [13, с. 38]. Крім того, працівник прокуратури зобов'язаний мати високий рівень правової активності, тобто «позитивну правову поведінку з метою формування єдиного правового простору, зміцнення законності та

правопорядку» [14, с. 89–90]. Лише високий рівень правосвідомості може гарантувати правову активність, оскільки грамотний працівник здійснюватиме службову діяльність сумлінно, орієнтуючи на це своїх колег та громадян, які звертаються до прокуратури (пояснюючи їм законність або незаконність чийось дій), використовуючи акти прокурорського реагування як інструмент усунення порушень та зміцнення законності і правопорядку.

Водночас дотримання верховенства закону вимагає дотримання високих етичних та професійних стандартів у поведінці прокурорів на роботі та поза нею, щоб зміцнити довіру суспільства до системи правосуддя в цілому.

Прокуратура України – це правоохоронний орган держави, що складається з високопрофесійних юристів. Так, згідно зі ст. 27 Закону «Про прокуратуру» прокурорами можуть бути громадяни України, які мають вищу юридичну освіту, володіють державною мовою і мають досвід роботи в галузі права [12]. Це положення визначає основні вимоги до прокурорських працівників, необхідні для ефективної реалізації функцій прокуратури та підкреслює сам статус органів прокуратури. Необхідність дотримання високих вимог до себе як учасника професійної спільноти позитивно впливає на виховання належної правової поведінки [8, с. 12]. Саме публічний характер прокурорської діяльності та перебування прокурора під постійною увагою з боку суспільства накладає особливі обов'язки щодо службової та повсякденної поведінки, які він має взяти на себе добровільно при вступі на посаду і постійно виконувати. Тому варто вказати на важливість також моральних переконань, якостей та інших етичних компонентів професійної діяльності прокурора (почуття відповідальності, совість, безкомпромісність тощо), етичних навичок, здібностей та дій, які покликані виконувати регулювальну функцію, а відтак бути мотивами його діяльності. Такі стандарти поведінки та етичні

обмеження для прокурорів дедалі частіше визначаються законом і набувають форми етичних кодексів.

Так, Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів містить достатньо норм, спрямованих на формування позитивних психологічних компонентів професійної правосвідомості, оскільки зобов'язує прокурора боротися з будь-якими порушеннями закону, вживати ефективних заходів для захисту прав і свобод людини та громадянина [15]. Також Кодекс забороняє втручатися в діяльність інших державних органів, використовуючи своє службове становище. Такі аспекти передбачають розвиток сприятливого емоційного боку правосвідомості, оскільки виховують почуття справедливості та віри в закон.

Набір фундаментальних етичних цінностей, загальних для всіх прокурорів, можна визначити як інструмент, що сприяє належному функціонуванню системи правосуддя. Ці основні етичні цінності включають, наприклад, неупередженість, об'єктивність, справедливість, а насамперед – незалежність. Як слушно наголошує І. Шульган, сьогодні необхідною умовою ефективної діяльності органів прокуратури є повна незалежність та самостійність прокурорів. Прокурори повинні бути незалежними у своїх діях під час виконання покладених на них функцій. Відповідно до принципу незалежності працівники прокуратури мають виконувати покладені на них обов'язки, керуючись суто вимогами правових норм [16, с. 154].

Незалежність прокурора є найважливішою гарантією справедливості кримінального процесу [17]. Згідно з міжнародними стандартами принцип незалежності передбачає, зокрема, що прокурор: 1) не запитує та не керується у своїй діяльності чийсь вказівками; 2) не піддається тиску приватних чи групових інтересів, зокрема впливу з боку політичних організацій або преси [18]; 3) утримується від поведінки та уникає майнових (фінансових) зв'язків, конфлікту інтересів, які можуть підірвати

довіру міжнародної спільноти до його незалежності; 4) утримується від поведінки, яка могла б дати підстави засумніватися в його незалежності; 5) утримується від діяльності, здатної вплинути на виконання його обов'язків як прокурора тощо.

Європейський суд з прав людини розробив чотири критерії для оцінки незалежності судових органів, які, здається, застосовні і до прокурорів: порядок призначення; тривалість перебування на посаді; наявність гарантій від зовнішнього тиску; наявність зовнішніх ознак незалежності [19].

Важливо зауважити, що саме зовнішній тиск на прокурора безпосередньо виявляється в принципі політичної нейтральності, передбаченому чинним Законом «Про прокуратуру», згідно з яким прокурори зобов'язані при виконанні своїх службових повноважень дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації в будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати своїх службових повноважень в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків. Це один із принципів етичної діяльності прокурора, який передбачено ст. 4 та деталізовано у ст. 8 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів [15]. Причому засада політичної нейтральності прокуратури полягає в тому, що працівники прокуратури не можуть належати до будь-яких політичних партій чи рухів (тобто мають бути позапартійними).

Політична нейтральність – це нейтральна позиція щодо політичних партій і рухів, позицію усвідомленої лояльності та сумлінного служіння суспільству, державі і територіальній громаді без урахування політичних мотивів, поглядів і переконань. Це – громадянська чеснота, яка налаштовує відповідних суб'єктів на суспільне служіння на основі неупередженого ставлення до будь-якої політичної сили, яка діє правомірно [20, с. 123].

Як відомо, згідно з ч. 3 ст. 6 Закону України «Про політичні партії» членами політичних партій не можуть бути: судді; прокурори; поліцейські; співробітники Служби безпеки України; військовослужбовці; працівники органів доходів і зборів; персонал Державної кримінально-виконавчої служби; працівники Національного антикорупційного бюро; державні службовці у випадках, передбачених Законом «Про державну службу»; члени Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики тощо. Отже, політична нейтральність визнається однією із засад діяльності прокуратури (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [12]).

У Коментарі Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, розробленому згідно з наказом Генерального прокурора від 12.09.2022 № 180, зазначено, що «принцип політичної нейтральності – вимога забезпечити обмеження широкого кола політичних прав для прокурорів з метою створення умов для належного виконання ними своїх професійних обов'язків, а також заборона перешкоджання законній політиці, рішенням і діям публічної влади, що включає: – правове закріплення політичної нейтральності як засади діяльності прокуратури у профільному законі; – недопущення впливу політичних інтересів на дії та рішення прокурорів; – відмову від публічної демонстрації політичних поглядів і симпатій; – обмеження свободи слова та інформації з політичних питань під час виконання професійних обов'язків; – забезпечення прозорості у відносинах з особами, які виконують політичні функції; – дотримання вимог стосовно обмежень щодо політичної діяльності, встановлених законом; – недопущення використання свого службового становища в політичних цілях у будь-який спосіб» [21].

По суті, політична нейтральність прокурора складається з двох важливих аспектів. По-перше, це ставлення самого прокурора до політики і, відповідно, те, як це впливає на прийняття ним тих чи тих рішень,

ідеться про його внутрішні переконання. По-друге, це поведінка, дії прокурора, за якими і можна судити про його погляди під час виконання службових обов'язків та поза службою. Політична нейтральність прокурора має вибудовуватись на впевненості громадськості в його моральному схваленні. Тому важливо, щоб прокурори були цілком відсторонені від політики та в жодному разі не брали участі у суперечках, протистояннях політичних сил [21].

З іншого боку, якщо прокурор має досвід ведення діяльності не у правовій сфері (зокрема, то може бути і політика), то це обґрунтовано можна вважати чинником, який підвищує його кваліфікацію. Однак із призначенням на посаду прокурора, коли особа зобов'язується чесно, неупереджено і сумлінно виконувати покладені на неї повноваження, зокрема сприяти утвердженню верховенства права, вона мусить відсторонитися від своїх політичних симпатій, партійних інтересів. Це обмеження, до речі, містить і чинне українське законодавство: «прокурор не може належати до політичної партії, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках» (ч. 3 ст. 18 Закону України «Про прокуратуру» [12]). Також і в Законі «Про запобігання корупції» вказано, що прокурори зобов'язані «при виконанні своїх службових повноважень дотримуватись політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків» (ч. 1 ст. 40 [22]).

У всякому разі, якщо громадянин, член будь-якої політичної партії, має намір вступити на службу в прокуратуру, він мусить вийти зі складу цієї партії. Для цього він має подати заяву до відповідних статутних органів політичної партії. Відтак таке членство буде припинено [21].

Згідно з ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» «не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів

держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань» [12].

Отже, особа на посаді прокурора не може публічно висловлюватися з тих чи інших політичних питань чи обговорювати їх з учасниками судочинства, та це не означає, що від неї вимагають відмовитися від права на свободу вираження поглядів, участі у зборах і асоціаціях, які гарантовані іншим членам суспільства [21]. Важливо лише не демонструвати своє особливе ставлення до тих чи інших політичних сил. І професійна етика зобов'язує прокурора докладати максимум зусиль, щоб уникнути цього, навіть з необережності та неуважності. Тому, зрештою, під час виконання службових обов'язків і поза службою прокурорам заборонено використовувати політичну символіку, зокрема на одязі, транспортних засобах, у приміщеннях тощо [21].

Прикладами діяльності, яка може бути розцінена як така, що суперечить політичній нейтральності і не може суміщатися з посадою прокурора, є: участь у передвиборчих кампаніях політичних партій чи кандидатів на виборах усіх рівнів, передбачених законодавством України; висування кандидатом на виборах усіх рівнів; активна публічна підтримка чи, навпаки, агресивні регулярні нападки на певну політичну партію чи окремого кандидата; публікація в соціальних медіа інформації, яка ідентифікує автора як представника партії й одночасно містить публічні заяви, які можуть бути розцінені як підтримка певної політичної партії чи кандидата; діяльність, яка може бути розцінена як публічна політична підтримка чи опозиція певній політичній партії чи кандидату [21].

Висновки. Щоб підвищувати і розвивати рівень професійної правосвідомості прокурорів, потрібно знати і розуміти зміст, сутність та особливості професійної правосвідомості. Також потрібно враховувати низку чинників, які визначають її кількісно-якісні характеристики, те, що дозволяє запобігти професійній деформації.

З урахуванням того, що заполітизованість прокуратури перешкоджає створенню високопрофесійного управлінського кадрового потенціалу, не дає можливості прокурорам тривалий час перебувати на посадах, реалізуючи набутий професійний досвід, прокурор не має права обіймати посади в керівних органах політичної партії, залучати, використовуючи своє службове становище, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, працівників бюджетної сфери, інших осіб до участі в передвиборчій агітації, акціях та заходах, що організовуються політичними партіями; у будь-який інший спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях.

Політична нейтральність та доброчесність визнаються однією з головних засад діяльності прокуратури.

Література

1. Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя від 06.10.2000. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf (дата звернення: 02.04.2023)
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950 / Рада Європи. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 02.04.2023)

3. Brussels Declaration, 2009. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_09_2 (дата звернення: 02.04.2023)
4. Віденська декларація від 09.10.1993 / Рада Європи. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu93378?ed=1993_10_09 (дата звернення: 02.04.2023)
5. Conference of Prosecutors General of Europe "The role of public prosecution in the protection of human rights and public interest outside the criminal law field" organised by the Council of Europe and the Prosecutor General's Office of the Russian Federation. URL: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/conferences/2008/ConclusionsRussia_en.pdf (дата звернення: 02.04.2023)
6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Харків: Консум, 2005. 160 с.
7. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. Харків: Право, 2017. С. 306–310.
8. Бевзюк І. Структура прокурорської діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1. С. 12–19. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2018/bevzuk.pdf> (дата звернення: 02.04.2023)
9. Цимбалюк М. М. Онтологія правосвідомості: теорія та реальність: монографія. Київ: Атіка, 2008. 288 с.
10. Хопта С. Ф. Теоретико-правові аспекти професійної правосвідомості судді та її роль в ухваленні судових рішень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2018. 250 с.
11. Oriolo A. The Inherent Power of Judges: An Ethical Yardstick to Assess Prosecutorial Conduct at the ICC, 2016. P. 301–317.

12. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 02.04.2023)
13. Шелих А. А. Правосвідомість та суміжні правові категорії: взаємозв'язок і взаємовплив. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 35–38.
14. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 536 с.
15. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення: 02.04.2023)
16. Шульган І. Незалежність прокурорів як засада діяльності прокуратури. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2021. Т. 8, № 4. С. 153–158.
17. Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків і прав прокурорів, прийнятих Міжнародною асоціацією прокурорів 23 квітня 1999 р. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx) (дата звернення: 02.04.2023)
18. Special Court for Sierra Leone. Code of Professional Conduct for Counsel with the Right of Audience before the Special Court for Sierra Leone, 14 May 2005. URL: <http://www.rscsl.org/Documents/Code%20of%20Professional%20Conduct%20for%20Counsel.pdf> (дата звернення: 02.04.2023)
19. Case of Findlay v. the United Kingdom (Application no. 22107/93), ECHR 25 February 1997. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-58016> (дата звернення: 02.04.2023)

20. Карпюк С. Адміністративно-правовий механізм дотримання державними службовцями та посадовими особами органів місцевого самоврядування правил етичної поведінки щодо політичної нейтральності. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. 29 черв. С. 123-128. doi: <https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.47>
21. Коментар Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, затвердж. Рішенням Ради прокурорів України від 23.11.2022 № 36. URL: <https://kdcp.gov.ua/uploads/files/КК%2024.11.2022-1-70.pdf> (дата звернення: 02.04.2023)
22. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *База даних «Законодавство України» // ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 02.04.2023)

References

1. Rekomendatsiia Rec (2000) 19 Komitetu Ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo roli prokuratury v systemi kryminalnoho pravosuddia vid 06.10.2000. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf (date of access: 02.04.2023)
2. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod (Ievropeiska konventsiiia z prav liudyny) vid 04.11.1950 / Rada Yevropy. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (date of access: 02.04.2023)
3. Brussels Declaration, 2009. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_09_2 (date of access: 02.04.2023)

4. Videnska deklaratsiia vid 09.10.1993 / Rada Yevropy. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu93378?ed=1993_10_09 (date of access: 02.04.2023)
5. Conference of Prosecutors General of Europe "The role of public prosecution in the protection of human rights and public interest outside the criminal law field" organised by the Council of Europe and the Prosecutor General's Office of the Russian Federation. URL: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/conferences/2008/Conclusions_Russia_en.pdf (date of access: 02.04.2023)
6. Rabinovych P. M. Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy: navch. posib. Kharkiv: Konsum, 2005. 160 s.
7. Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia: u 20 t. T. 2: Filosofiia prava / redkol.: S. I. Maksymov (holova) ta in. Kharkiv: Pravo, 2017. S. 306–310.
8. Bevziuk I. Struktura prokurorskoii diialnosti. Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. 2018. № 1. S. 12–19. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2018/bevzuk.pdf> (date of access: 02.04.2023)
9. Tsybaliuk M. M. Ontolohiia pravosvidomosti: teoriia ta realnist: monohrafiia. Kyiv: Atika, 2008. 288 s.
10. Khopta S. F. Teoretyko-pravovi aspekty profesiinoi pravosvidomosti suddi ta yii rol v ukhvalenni sudovykh rishen: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2018. 250 s.
11. Oriolo A. The Inherent Power of Judges: An Ethical Yardstick to Assess Prosecutorial Conduct at the ICC, 2016. R. 301–317.
12. Pro prokuraturu: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1697-VII. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (date of access: 02.04.2023)

13. Shelykh A. A. Pravosvidomist ta sumizhni pravovi katehorii: vzaiemozv'iazok i vzaiemovplyv. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2020. № 9. S. 35–38.
14. Podorozhna T. S. Pravovyi poriadok: teoretyko-metodolohichni zasady konstytutsionalizatsii: monohrafiia. Kyiv: Yurinkom Inter, 2016. 536 s.
15. Kodeks profesiinoi etyky ta povedinky prokuroriv vid 27.04.2017. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (date of access: 02.04.2023)
16. Shulhan I. Nezalezhnist prokuroriv yak zasada diialnosti prokuratury. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seria: Yurydychni nauky. 2021. T. 8, № 4. S. 153–158.
17. Standarty profesiinoi vidpovidalnosti ta vyklad osnovnykh obov'iazkiv i prav prokuroriv, pryiniatykh Mizhnarodnoiu asotsiatsiieiu prokuroriv 23 kvitnia 1999 r. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Dokumentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Dokumentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx) (date of access: 02.04.2023)
18. Special Court for Sierra Leone. Code of Professional Conduct for Counsel with the Right of Audience before the Special Court for Sierra Leone, 14 May 2005. URL: <http://www.rscsl.org/Documents/Code%20of%20Professional%20Conduct%20for%20Counsel.pdf> (date of access: 02.04.2023)
19. Case of Findlay v. the United Kingdom (Application no. 22107/93), ECHR 25 February 1997. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-58016> (date of access: 02.04.2023)
20. Karpiuk S. Administratyvno-pravovyi mekhanizm dotrymannia derzhavnymy sluzhbovtsiamy ta posadovymy osobamy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia pravyl etychnoi povedinky shchodo politychnoi

- neitralnosti. Zbirnyk naukovykh prats ΛOHOΣ. 2020. 29 cherv. S. 123-128. doi: <https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.47>
21. Komentar Kodeksu profesiinoi etyky ta povedinky prokuroriv, zatverdzh. Rishenniam Rady prokuroriv Ukrainy vid 23.11.2022 № 36. URL: <https://kdkp.gov.ua/uploads/files/KK%2024.11.2022-1-70.pdf> (date of access: 02.04.2023)
22. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (date of access: 02.04.2023)